

Brno, 17. května 2021

Posudek na habilitační práci PhDr. Petra Koury, Ph.D. „Swingaři a potápky v protektorátní noci. Česká swingová mládež a její hořkej svět“

Předložená habilitační práce představuje originální, kvalitní a v mnoha ohledech pozoruhodný produkt rozsáhlého historického výzkumu. Mezi českými historiky není téma subkultur mládeže příliš frekventované. Bývá samozřejmě zmiňováno v souvislosti se studiem politických, a ještě více sociálních dějin, zejména ve druhé polovině minulého století. Přece jen však postrádáme informace o některých pozoruhodných a dobově snad i významných subkulturách první poloviny dvacátého století. Kourova monografie zaplňuje v takto orientovaném výzkumu velkou mezeru.

Kourova práce je svým obsahem i rozsahem monumentální. Vznikla jako výsledek dlouholetého pramenného výzkumu prováděného autorem nejen na základě archivních materiálů, dochovaných vzpomínek či pečlivé a v dobrém slova smyslu vyčerpávající analýzy dobového tisku, ale také s využitím metody orálních dějin pro získání svědectví těch několika málo pamětníků, kteří ještě protektorátní swingovou scénu a její fanoušky zažili (nebo k nim sami patřili). Je potřeba předem říci, že pokud bude někdo napříště chtít věnovat svou pozornost tématu swingové mládeže v Protektorátu Čechy a Morava, sotva objeví něco podstatného, co již nezpracoval Koura.

Koura se ve svém výzkumu přihlásil k metodologickým východiskům a postupům kulturních dějin. Je to logická volba, pokud nemíníme o protektorátním swingu psát z pozic hudební vědy nebo pokud nechceme barvitou protektorátní realitu poněkud redukovat optikou sociálních dějin. „Žánr“ kulturních dějin umožňuje zachovat se smyslem pro proporce jak snahu po vytvoření celkového obrazu, tak možnost dát adekvátní prostor zajímavým mikropříběhům a mikroudálostem. Ty navíc nejsou v Kourově textu nikdy pojaty jako samoučelné anekdoty, ale vždy vhodně ilustrují daný aspekt problematiky života swingové mládeže za protektorátu. V této souvislosti je rovněž třeba ocenit způsob, jakým Koura opřel svůj výzkum nejen o rigorózní historiografické postupy, ale nebránil se

Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií

Joštova 218/10, 602 00 Brno, Česká republika

T: +420 549 49 1910, E: info@fss.muni.cz, www.fss.muni.cz

Bankovní spojení: KB Brno-město, ČÚ: 85636621/0100, IČ: 00216224, DIČ: CZ00216224

V odpovědi, prosím, uvádějte naše číslo jednací.

v rozumné míře ani aplikaci sociologických konceptů. Tím si vytvořil velmi dobrou výchozí pozici ohraničující jeho výzkumné pole a zároveň vymezující charakteristické znaky subkultur mládeže, jimiž je třeba se zabývat, jako jsou například specifické způsoby odívání či svérázná mluva, sociální původ a geografický výskyt „potápků“.

V kapitole „Nacionální socialismus a jazz“ je velmi dobře popsán oficiální postoj nacistického režimu k jazzu. Autor správně vystihl kořeny jeho nenávisti k jazzové hudbě a její vnímání jako „judonegerského zvrhlého umění“, když tuto kritiku jazzu představil optikou celkového směřování nacistické estetiky. Stejně tak zajímavé a (nejen) dobově relevantní jsou jeho úvahy o vztahu jazzu a svobody, respektive jazzu a demokracie. Kromě estetických kontextů a politických úvah však představuje tato kapitola Kourovy knihy zejména velmi fundovaného průvodce institucionalizovanými mechanismy perzekuce jazzu a jeho vyznavačů ve Třetí říši. Podobně je třeba ocenit faktografickou bohatost a autorovu erudici při zpracování kapitoly věnované vývoji jazzových tanců a jejich přenosu na území Čech a Moravy. I tady bude sloužit Kourova kniha jako nepostradatelný a spolehlivý výchozí bod jakýchkoliv dalších výzkumů na toto téma.

Jádro knihy však představuje kapitola šestá („Swing jako generační fenomén a projev odporu“) a následující kapitoly, věnované životu a problémům protektorátních swingových fanoušků, jejich vztahu k okupačnímu režimu a poměru nacistických a protektorátních institucí k nim. Uvedené kapitoly nejsou jádrem knihy jen z hlediska obsahového, ale i historiografického. V těchto pasážích se koncentrují výsledky Kourova mravenčího pramenného výzkumu, které jsou v jednotlivých kapitolách velmi přehledně strukturovány a integrovány do plastického popisu života protektorátní swingové subkultury.

Pokud bychom už měli Kourovi něco vytýkat, museli bychom se omezit na dvě poznámky, které jeho dílo v žádném případě neproblematizují, ale spíše naznačují, že i mnohaletým výzkumem podpořený a mimořádně komplexní text může mít svoje limity.

Daní za snahu o komplexní zachycení různých aspektů problematiky swingové subkultury je občas menší přehlednost výkladu. Možná by prospělo být trochu úspornější tam, kde už se Koura nezabývá přímo hlavním výzkumným tématem. To se týká třeba kapitoly „Česká mládež v předvečer nacistické okupace“ nebo „Swingová mládež po zániku Protektorátu a její umělecká reflexe“.

Koura se velmi poctivě a v zásadě úspěšně snažil zasadit české potápky a bedly do mezinárodních souvislostí dalších swingových subkultur v jiných zemích. Ve čtvrté kapitole zasvěceně informoval o amerických *zootsiders*, latinskoamerických *pachucos*, francouzských *zazous*, německých a rakouských *Swing-Boys*, *Schlurfs* a *Swings*. Tady se nabízel ještě prostor pro srovnání s některými dalšími zeměmi okupované Evropy, například s Belgií a Nizozemskem, které byly spolu s Velkou Británií a Francií ve třicátých letech jednoznačně zeměmi s nejrozvinutější swingovou scénou v Evropě a kde místní mládež rovněž demonstrovala projevy podobné potápkům nebo *zazous*, jež stejně tak narážely na odpor místních kolaborantů i německých okupantů. Ani tato poznámka nijak zásadně hodnotu Kourova textu neumenšuje.

Kourova práce představuje zásadní příspěvek k poznání zkoumaného fenoménu a plně dosvědčuje teoretické, metodologické i další znalosti a schopnosti autora v oboru českých dějin. Představuje tedy naprosto nezpochybnitelný podklad pro udělení titulu docent.

V rámci rozpravy bych se rád blíže zeptal kandidáta na argumenty ve prospěch jeho hypotézy o možné souvislosti fenoménu swingářů a staršího českého dandismu.

Prof. PhDr. Vít Hloušek, Ph.D.